

В рамках спецпроекта «Тести на все 200» двічі в місяць, по вторникам, ми будемо розбирати найскладніші запитання минулої року з української мови, математики, англійської мови та історії України. А допомогати нам в цьому будуть викладачі Київської школи економіки, КНУ ім. Т. Шевченка, а також викладачі Київської школи економіки, КНУ ім. Т. Шевченка, а також викладачі Київської школи економіки, КНУ ім. Т. Шевченка.

ЗАПИТАННЯ №5 (СЕСІЯ 1):

Який князь відіграв провідну роль в організації походів, напрямки яких позначено на карті?

- A** Ярослав Мудрий
- B** Володимир Мономах
- B** Ярослав Осмомисл
- Г** Данило Галицький

ЗАПИТАННЯ № 7 (СЕСІЯ 1):

На яку верству суспільства переважно спирався Данило Галицький у боротьбі проти боярського свавілля?

- A** іноземних колоністів
- B** міщан
- B** селян
- Г** удільних князів

ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТАННЯ:

Спершу потрібно зрозуміти, що таке боярське свавілля, про яке йдеться в питанні. Річ у тім, що політичне життя у Галицьких і Волинських землях, де правив Данило Галицький, було подібне до олігархії (політичний режим, за якого влада належить невеликій, замкнутій і згуртованій групі осіб). Роль олігархів у нашому випадку відігравали бояри, які в цих князівствах були надзвичайно багатими та впливовими. Наприклад, багато хто з них контролював видобуток і торгівлю сіллю, що була

ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТАННЯ:

На карті можна побачити чіткі межі земель, що входили до складу Київської Русі, — Галицької, Київської, Чернігівської та Переяславської. Це вказує на те, що на ній відображений період політичної та феодальної роздробленості Русі (до цього Київська Русь, як правило, позначається на картах як єдина держава), який почався після смерті Ярослава Мудрого. До того ж перші згадки про половців, кочовий народ, який мешкав у степу (вони позначені на карті), також з'являються вже після смерті згаданого князя у 1054 році. Отже, варіант А не підходить. Не підходять і варіанти відповідей

В та Г, тому що Ярослав Осмомисл і Данило Галицький були галицькими князями. І, відповідно, якби один з

цих варіантів був правильним, то стрілки, які зображені на карті, були б направлені з Галицької землі, а не з Києва. Отже, лишається варіант Б. Так, саме Володимир Мономах відомий в історії своїми перемогами над половцями. Спочатку він князував на Переяславській землі, яка чи не найбільше потерпала від їх нападів, тому у 1103, 1109, 1110 і 1111 роках організував масштабні і вдалі походи проти кочовиків. І навіть коли в 1113 році він став київським князем, то також продовжив об'єднувати зусилля інших князів у боротьбі проти них.

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ: Б

ЗАПИТАННЯ №9 (СЕСІЯ 2):

Унаслідок якої події відбулися зміни, описані в уривку з історичного джерела?

«...і відтоді з Поділля вигнано владу татарську. Цей Ольгерд інші руські землі під свою владу взяв, і Київ з-під Федора-князя, ставленика хана, взято і посадив в ньому Володимира, сина свого, і почав над ними володіти...»

- A** битви на р. Сині Води (1362 р.)
- B** Кревської унії (1385 р.)
- B** битви під Грюнвальдом (1410 р.)
- Г** Городельської унії (1413 р.)

ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТАННЯ:

У цьому уривку описується діяльність литовського князя Ольгерда (правив у 1345—1377 рр.), який за часів свого правління, зокрема, звільнив значну частину українських земель з-під влади Золотої Орди. Наприклад, він звільнив від монгольської (татарської) залежності та приєднав до литовської держави Чернігово-Сіверські землі, а також Київщину та Поділля, які згадуються в уривку. Їхнє приєднання

було наслідком битви на р. Сині Води у 1362 році. У ній литовсько-руські війська розгромили монголів, тим самим підірвавши могутність Орди. На деяких звільнених від татар землях князь Ольгерд змінував удільних князів, які до того присягли на вірність Золотій Орді та отримали від неї ярлик, тобто дозвіл, на княжіння. Удільний князь Федір-Гліб Іванович (роки правління — 1331—1362), який згадується в уривку, був одним з них, тому його й назвали у ньому «ставленником хана». На його місце прийшов син Ольгерда — Володимир (роки правління — 1362—1394). Отже, як бачимо, правильний варіант відповіді — А. Однак розберемо також інші варіанти. Візьмемо варіант Б. Кревська унія (1385 р.) — це унія між Литвою та Польщею, відповідно до якої вони зв'язувалися тісним союзом внаслідок шлюбу польської королеви Ядвіги і литовського князя Владислава II Ягайла. Також обидві держави об'єднувалися в боротьбі з Тевтонським орденом, а Литва приймала християнство. Перейдемо до варіанту В — битви під Грюнвальдом (1410 р.). Це битва, під час якої польсько-литовсько-руські війська розгромили лицарів Тевтонського ордену. Тобто ніякого відношення до «татар», які згадуються в уривку, вона не мала. Варіант Г, тобто Городельська унія (1413 р.), також не підходить, оскільки ця угода була укладена між Литвою та Польщею вже після смерті князя Ольгерда у 1377 році.

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ: А

ЗАПИТАННЯ №11 (СЕСІЯ 1):

Поширення якої форми господарювання в XVI ст. спонукало сучасника зробити такий висновок:

«Братія шляхетська, побачивши перед собою родючі українські землі, думала не про татар та козаків, а про нову здобич для польського плуга?»

- A** зимівник
- B** ухад
- B** фільварок
- Г** слобода

ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТАННЯ:

Щоб зрозуміти, про що йдеться в уривку, необхідно пригадати, що відбувалося в ті часи у промисловості та сільському господарстві Західної Європи, оскільки це все безпосередньо впливало на відповідні процеси у нашій країні. Отже, приблизно в XV—XVI ст. там починає формуватися новий тип промислового виробництва — мануфактурне виробництво (характеризується системою поділу ручної праці). Це, в свою чергу, приводить до

активізації урбанізаційних процесів: середньовічні міста зростають, черпаючи своє населення із сіл, і відіграють дедалі більшу роль у розвитку суспільства. У зв'язку з цим Західна Європа зіткнулася з такою проблемою: село, яке поступово зменшувалося чисельно, вже не могло забезпечити зростаюче місто достатньою кількістю сільськогосподарської продукції та сировини для мануфактурного виробництва. Аби вирішити її, західноєвропейські купці звернули увагу на Центральну та Східну Європу, зокрема на територію Польщі, Білорусії, України та Литви, які тоді входили до складу Речі Посполитої. Вони приваблювали їх ще й тим, що звідти було легко та зручно вивезти продукцію через Віслу до Балтійського моря.

У зв'язку з цим у феодалів Речі Посполитої, тобто заможної польської, руської та литовської шляхти, яка володіла великими наділами землі, виникає потреба організації виробництва

сільськогосподарської продукції на продаж. Для цього вони зменшують земельні наділи селян, а на звільнених землях утворюють великі сільськогосподарські підприємства, на яких ті мали відробити два дні «панщини» на тиждень за користування однією волокою (земельним наділом від феодала). Ці сільськогосподарські підприємства, які й були орієнтовані на виробництво продукції на продаж, називалися фільварками. Тепер повертаємося до нашого уривку: у ньому йдеться про поширення фільварків, чому сприяла наявність великої кількості вільних незаселених земель («родючі українські землі»), які у свій час були спустошені нападами татар. Заможна шляхта починає захоплювати їх, заселяти селянами та створювати там фільварки. Враховуючи все це, робимо висновок, що правильна відповідь на це питання — варіант В.

Однак розберемо також значення інших понять. Щодо варіанту А, то

зимівником називалися хутори на Запорізькій Січі, які розташовувалися переважно вздовж річок. Це були поселення з 3—4 козацьких сімей, які займалися господарством та промислами. Щодо варіанту Б, то уходом у XIV—XVI ст. називали процес втечі селян (наприклад, через збільшення виробіткових днів на фільварках, посилення залежності від феодала тощо), міщан і, здебільшого, дрібної шляхти на нейтральні території між Кримом та Великим князівством Литовським для полювання, рибальства, збирання меду, нападів на татар. До речі, ухадництво стало базою для створення козацтва. І, нарешті, варіант Г, тобто слобода: в Україні у XVI—XVIII ст. так називалося новозасноване поселення з власним самоврядуванням, жителів якого власники (як правило, це заможні шляхтичі) звільняли на 10—25 років від виконання чи сплати будь-яких феодальних повинностей.

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ: В